

Vraag 11 is een stelopdracht. Reserveer voldoende tijd om deze opdracht te kunnen uitvoeren.

Nederland en Indonesië. Vier eeuwen contact en beïnvloeding

- 2p 1 Waarom beperkte de VOC zich op Java lange tijd tot het beheersen van de kuststreken?

Gebruik bron 1.

In deze rede neemt gouverneur-generaal Van der Capellen een bijzondere positie in. Hij heeft een andere mening dan zijn voorgangers in de VOC-tijd en zijn directe opvolgers.

- 4p 2 A Wat is de mening van Van der Capellen?
B Geef aan in welk opzicht hij afwijkt van zowel zijn voorgangers in de VOC-tijd als van zijn directe opvolgers.

Na 1830 veranderde de positie van de Indonesische vorsten. In de ogen van het Nederlandse bestuur werden de regenten steeds meer uitvoerders van het Nederlandse beleid, terwijl ze in de ogen van de Javaanse bevolking zelfstandig bleven.

- 4p 3 Leg uit waarom hier *geen* sprake was van een tegenstrijdigheid. Doe dat door aan te geven wat de positie van de vorsten was
- in de ogen van de Nederlanders;
 - in de ogen van de Javaanse bevolking.

Het Cultuurstelsel haalde veel Javaanse dorpen uit hun isolement.

- 2p 4 Noem twee manieren waardoor dat gebeurde.

De afschaffing van het Cultuurstelsel in 1870 had als gevolg dat de directe contacten van Javanen met Nederlanders toenamen.

- 2p 5 Geef hiervoor een verklaring. Vergelijk daarbij de contacten die ze vóór en na 1870 met elkaar hadden.

De liberale kabinetten probeerden na 1848 ook in de koloniën hun economische denkbeelden uit te voeren, bijvoorbeeld in de Mijnewet van 1850 en de Agrarische wet van 1870.

- 2p 6 Leg van één van deze wetten uit waarom die paste bij die denkbeelden.

Gebruik bron 2.

- 3p 7 Wat is de visie van tekenaar Braakensieck op de verovering van Atjeh? Licht je antwoord toe met twee elementen uit de bron.

De Atjeh-oorlog paste in een verandering van het koloniale beleid in Indonesië.

- 2p 8 Wat hield deze verandering in?

Gebruik bron 3.

De Republiek Indonesië en de Nederlandse regering kunnen beide dit verslag in hun propaganda gebruiken.

- 4p 9 A Stel je bent een aanhanger van de Republiek. Leg met een element uit de bron uit, hoe je dit verslag gebruikt in jouw propaganda.
B Stel je bent een aanhanger van de Nederlandse regering. Leg met een element uit de bron uit, hoe je dit verslag gebruikt in jouw propaganda.

In de 'kwestie Nieuw-Guinea' vormde de beeldvorming zowel aan Nederlandse als aan Indonesische zijde een belemmering voor de oplossing van het conflict.

- 4p 10 Noem voor elk van beide partijen één reden waarom het beeld van de ander negatief werd gekleurd.

Eindexamen geschiedenis havo 2002- II

havovwo.nl

Inleiding

Het was het einde van de Japanse bezetting. In de nacht van 17 op 18 augustus 1945 (in de Japanse tijdrekening: 2605) riep Soekarno de onafhankelijkheid van de Republiek Indonesië uit. Onder invloed van de Ethische Politiek, die vanaf 1900 een rol speelde, hadden Soekarno en de andere leiders van de Republiek hun nationalistische ideeën ontwikkeld. Maar waardoor was het Indonesisch nationalisme het sterkst beïnvloed: door Japan of door Nederland?

Je komt tot het stellen van de volgende hoofdvraag:

Wat heeft meer bijgedragen aan de onafhankelijkheid van Indonesië: de Japanse bezetting of het Nederlandse koloniale beleid vanaf 1900?

- 13p **11** Schrijf naar aanleiding van deze hoofdvraag een kort historisch betoog. Volg daarvoor de onderstaande aanwijzingen.

Neem de cursieve kopjes over.

Opkomst van de nationalistische beweging

In 1927 richtte Soekarno de *Partai Nasional Indonesia*, de PNI, op. Deze partij onderscheidde zich duidelijk van oudere groeperingen als *Boedi Oetomo*, *Sarekat Islam* en de *Indische Partij*. A In deze inleiding op je betoog beschrijf je in welk opzicht de PNI zich onderscheidde van de oudere organisaties. Doe dit door twee ideologische verschillen te noemen tussen de PNI en de oudere organisaties.

Het Nederlandse koloniale beleid vanaf 1900

B In dit deel van je betoog laat je zien dat het Nederlandse koloniale beleid bijdroeg tot de Indonesische onafhankelijkheid. Doe dit door uit te leggen

- wat de Ethische Politiek bijdroeg aan het ontstaan van het nationalisme;
- wat het modern-imperialisme bijdroeg aan het ontstaan van de idee van nationale eenheid.

De Japanse bezetting

C In dit deel van je betoog laat je zien dat de Japanse bezetting (vanaf 1942) bijdroeg aan de versterking van het Indonesische nationale bewustzijn.

Doe dit aan de hand van twee voorbeelden van het optreden van Japan en geef per voorbeeld aan hoe het Indonesisch nationale bewustzijn daardoor versterkt werd.

De grootste bijdrage

D In dit deel van je betoog geef je aan de hand van de antwoorden op B en C een afgewogen antwoord op de hoofdvraag *Wat heeft meer bijgedragen aan de onafhankelijkheid van Indonesië: de Japanse bezetting of het Nederlandse koloniale beleid vanaf 1900?*

Je kunt in je antwoord óf duidelijk kiezen voor één van beide, óf een genuanceerd antwoord geven.

De Sovjet-Unie. Een systeem onder spanning

De Russisch-orthodoxe kerk vormde een bindende factor in het rijk van de Russische tsaren.

- 2p **12** Leg uit waarom dit zo was.

In 1917 was Rusland volgens de marxistische theorie nog niet rijp voor de socialistische revolutie.

- 2p **13** Aan welke belangrijke voorwaarde was in Rusland nog niet voldaan?

In het eerste Vijfjarenplan werd een verband gelegd tussen de collectivisatie van de landbouw en de groei van de industriële productie.

- 2p **14** Leg uit op welke wijze de landbouw ondergeschikt werd gemaakt aan de industrie.

Door de planeconomie nam het aantal centrale overheidsinstellingen toe.

- 2p **15** Geef hiervoor een verklaring.

Eindexamen geschiedenis havo 2002- II

havovwo.nl

Gebruik bron 4.

Een interpretatie:

Fedotov vindt zichzelf een betere communist dan Stalin.

- 4p 16 Ontleen aan de bron twee van zijn argumenten hiervoor en licht die toe.

Gebruik bron 5.

- 6p 17 *A* Geef twee redenen waarom deze poster kenmerkend is voor de tijd van het eerste en tweede Vijfjarenplan.

B Leg met een beeldelement uit welke voorstelling deze poster geeft van de arbeidsverhoudingen tussen man en vrouw op het platteland van de Sovjet-Unie.

C Toon met een argument aan, dat de poster een geïdealiseerd beeld van die arbeidsverhoudingen geeft.

- 4p 18 In 1938 besloot Stalin tot een ingrijpende koerswijziging: er kwam een einde aan de Grote Terreur. Geef twee redenen waarom Stalin deze zo makkelijk kon doorvoeren.

De Sovjet-Unie gaat in de jaren zestig steeds meer olie en gas exporteren.

- 3p 19 Beredeneer het verband tussen deze exportgroei en de resultaten van de planeconomie onder Brezjnev.

Gebruik bron 6a, 6b en 6c.

- 6p 20 *A* Leg uit waarom de informatie in bron 6a kenmerkend is voor de Brezjnev-periode.

B Welke aspect van de 'tweede economie' wordt in bron 6b beschreven?

C Kies uit de bronnen 6a en 6c de minst betrouwbare en leg uit waarom de door jou gekozen bron minder betrouwbaar is dan de andere.

Gebruik bron 7.

- 3p 21 Trek uit deze bron een conclusie over de leiders van de Sovjet-Unie in de tijd van Brezjnev. Noem in je antwoord twee onderdelen van de bron waarop je je conclusie baseert.

Vooraf bij jongeren bestond in de Brezjnev-periode een toenemend ongeloof in de idealen van de Communistische Partij.

- 4p 22 *A* Leg van één van die idealen uit, waarom jongeren in de Brezjnev-tijd hier niet meer in geloofden.

B Verklaar waarom dit niet leidde tot een opvallende afname in het aantal aanmeldingen voor de Komsomol.

Plattelandsbewoners hadden in de Brezjnev-periode in toenemende mate het gevoel dat zij tweederangsburgers waren.

- 4p 23 *A* Noem een reden waarom dit gevoel gerechtvaardigd werd.
B Geef hiervoor een verklaring.